

СУЧАСНІ ПРАВОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 347.97/99:340.113

Т. Б. ВІЛЬЧИК,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РОЛЬ АДВОКАТА У РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ МЕДІАЦІЇ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Стаття присвячена дослідженню особливостей участі адвоката у процедурі посередництва як медіатора. Встановлено та проаналізовано ознаки, за якими можливо визначити специфіку діяльності адвоката-медіатора. Виявлено переваги і недоліки у наданні медіативної допомоги адвокатом-медіатором.

Ключові слова: адвокат, медіатор, адвокат-медіатор, адвокатська діяльність, медіація.

Постановка проблеми. Впровадження та розвиток інституту відновного правосуддя є одним із найважливіших шляхів реформування кримінальної юстиції України. Сучасні юридичні дослідження все частіше констатують факт кризи кримінальної репресії як методу кримінально-правового регулювання. Навіть найсуворіші покарання не зупиняють ріст злочинності. Через це в сьогоднішніх умовах реалізація принципу невідворотності покарання зазнає модифікації [1, с. 102]. Ефективність та дієвість відновних підходів підтверджена більш ніж тридцятилітньою світовою практикою. Важлива роль відновного правосуддя визнані ООН, Радою Європи, Європейським Союзом. Практично в усіх європейських країнах, а також США, Канаді, Австралії при здійсненні кримінального судочинства передбачено застосування відновного підходу. Відновне правосуддя може стати тим компромісом у змагальній системі судочинства України, який надасть можливість повною мірою врахувати позиції сторін і водночас буде більш раціональним і економним засобом досягнення мети правосуддя порівняно з традиційним процесом вирішення судових справ. З огляду на проблеми державного правосуддя, обґрунтованості розширення меж диспозитивності суб'єктів спірних відносин і очевидну потребу в зниженні загального рівня конфліктної напруженості у суспільстві, успішна інтеграція медіації в українську правову систему представляється важливим завданням як держави, так і інститутів громадянського суспільства, і перш за все – інституту адвокатури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми участі юристів у медіації досліджували такі вчені, як Ю. В. Баулін, О. М. Боброва, І. А. Войтюк, О. О. Дудоров, В. В. Землянська, О. В. Лук'яновська, В. Т. Малярєнко, А. М. Понасюк, М. Є. Семеняко, О. Є. Соловійова, М. І. Хавронюк, Л. А. Хруслєва, О. Яновська та інші вчені. Однак у межах праць вказаних авторів висвітлювалися лише окремі аспекти участі адвоката у процедурі посередництва як медіатора, тож цілий ряд питань потребує подальшого наукового дослідження та аналізу.

Метою статті є системне аналітичне дослідження особливостей участі адвоката у процедурі посередництва як медіатора із застосуванням методу порівняльного аналізу щодо традиційної адвокатської діяльності та діяльності медіатора.

Виклад основного матеріалу. Рекомендація № R (99) 19 від 15 вересня 1999 р. «Медіація у кримінальних справах», Рекомендація 20(2003) Комітету Ради Міністрів Державам-членам щодо нових способів роботи із злочинністю неповнолітніх та ролі правосуддя у справах неповнолітніх, Рішення Ради Європейського Союзу від 15 березня 2001 р. «Про місце жертв у кримінальному судочинстві» (2001/220/ЛНА), Інструкція щодо кращого застосування чинної Рекомендації щодо медіації у кримінальних справах від 7 грудня 2007 р. закріплюють обов'язок країн Євросоюзу поширювати медіацію у кримінальних справах та забезпечувати прийняття до розгляду будь-якої угоди між жертвою та правопорушником, досягнутої в процесі медіації; сприяти розвитку і за-

провадженню програм посередництва між потерпілим і правопорушником як загальнодоступної послуги [2].

Зважаючи на те, що за допомогою медіації (від англ. *mediation* – посередництво) можливо розглядати кримінальні справи щодо злочинів невеликої тяжкості, відбувається розвантаження судів, зосередження їх діяльності на більш серйозних справах, а отже, підвищення ефективності системи правосуддя в цілому. Основна мета медіації та взагалі програм відновного правосуддя – відновлення – примирення, зцілення та відшкодування збитків. Відновленням в широкому соціально-антропологічному розумінні є зцілення жертви, реальне відшкодування завданої злочином шкоди, дієве каяття правопорушника, прийняття ним на себе відповідальності за відшкодування нанесених збитків, відновлення порушених стосунків в соціальній спільноті і, таким чином, ресоціалізація правопорушника [3].

Стаття 468 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) передбачає укладення двох видів угод: 1) про примирення між потерпілим та підозрюваним, обвинуваченим; 2) між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості. Вказані угоди можуть бути укладені як під час досудового розслідування (ч. 1 ст. 474 КПК України), так і під час судового провадження (ч. 3 ст. 474 КПК України). Важливо, що відповідно до змін, внесених у КПК України у 2015 р., при укладенні угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості встановлена обов'язкова участь захисника – з моменту ініціювання укладення такої угоди [4]. Умовами укладення угоди про примирення є: по-перше, згода на це потерпілого і обвинуваченого; по-друге, укладення такої угоди є можливим лише щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої і середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення (ч. 3 ст. 469 КПК України); по-третє, така угода може бути укладена до моменту виходу суду до нарадчої кімнати для ухвалення вироку (ч. 5 ст. 469 КПК України). Ініціатором угоди про примирення може бути тільки потерпілий чи підозрюваний, обвинувачений, а угоди про визнання винуватості – лише прокурор або підозрюваний, обвинувачений. (Хоча, наприклад, законодавством США передбачено укладення такої угоди і захисником). Водночас проводити переговори щодо угоди про примирення поряд з іншими особами можуть захисник і представник (статті 45, 63 КПК України). Отже, адвокати можуть виступати у ролі медіаторів. У ст. 2 проекту Закону України «Про медіацію» від 19 квітня 2012 р. зазначено, що медіатор – профе-

сійно підготовлений посередник у переговорах між сторонами конфлікту [5].

Сутність процедури медіації в контексті кримінального судочинства полягає у примиренні обвинуваченого та потерпілого, відшкодування заподіяної правопорушенням шкоди. Процедура медіації є послідовним процесом, завдяки якому сторони поступово проходять шлях від прояснення обставин, причин та наслідків злочину для них обох до спільного пошуку можливостей відновлення: відшкодування завданої злочином шкоди, морального зцілення тощо. Характерним для процедури медіації є наявність третьої сторони – медіатора, який виступає посередником між сторонами і завданням якого є допомогти учасникам медіації досягти згоди. Процес медіації представляє собою сукупність фактичних і юридичних дій, які здійснюються учасниками медіації впродовж визначеного часового проміжку. Можливо виділити п'ять основних етапів медіації. Перший етап – укладання угоди про медіацію. Другий – з'ясування позицій сторін. На третьому етапі відбувається виявлення інтересу, який стоїть за позицією кожної зі сторін. Четвертий етап обумовлюється знаходженням рішення, яке б задовольнило дві сторони. На заключній стадії відбувається укладання угоди за результатами медіації, яку медіатор оформлює в письмовий формі.

Існують різні моделі медіації, які створюють основу (базис) для виявлення різних медіативних підходів та їх співвідношення один з одним. Під терміном «модель медіації» розуміють абстрактну теоретичну конструкцію, яка відображає процедурні особливості проведення медіації через характеристики її основних компонентів, а саме підстав звернення до медіації (добровільність чи обов'язковість), ступеня інтеграції у судову систему країни, типу переговорів між сторонами у поєднанні з медіативною технікою медіатора та обсягу компетенції медіатора під час проведення процедури урегулювання конфлікту [6, с. 83]. Залежно від ролі медіатора науковці розрізняють такі моделі медіації: 1) оціночна медіація з вузьким предметом; 2) медіація сприяння з вузьким предметом; 3) оціночна медіація з широким предметом; 4) медіація сприяння з широким предметом [7, с. 26–31].

Моделі медіації створюють основу (базис) для виявлення різних медіативних підходів та їх співвідношення один з одним. На основі моделей медіації будуються базові правила проведення процедури медіації та застосування медіативної техніки. Виділяють три основні переговорні техніки: позиційні переговори, інтеграційні переговори і «трансформаційні» переговори, або діалог, спрямований на від-

новлення відносин між сторонами. У кожному з вказаних випадків різні мета і бажаний результат переговорів [8, с. 112].

При здійсненні медіативних процедур велику роль відіграє посередник, медіатор, який забезпечує процес врегулювання правового спору. Адвокати-медіатори готують сторони до процедури, організують, проводять та контролюють процес проведення медіаційної зустрічі, під час якої перш за все налагоджують комунікацію між потерпілим та правопорушником, залагоджують точки напруги між сторонами, завдяки чому стає можливим знайдення рішення щодо наслідків кримінальної ситуації та примирення між сторонами. Медіатори – не судді і не арбітри. Вони не мають права нав'язувати сторонам своє бачення проблеми чи варіант рішення. Головна мета медіаторів (посередників), в тому числі адвокатів – допомогти сторонам дійти порозуміння [1, с. 28].

Медіація докорінно відрізняється від звичної для адвокатів діяльності. Здійснюючи функцію медіатора, адвокат повинен не тільки і навіть не стільки розглядати особливості правового регулювання відносин сторін та їх правове становище у правовому конфлікті, скільки надавати сторонам допомогу в пошуку відповідних законних варіантів припинення розбіжностей з точки зору узгодження їхніх інтересів. У рамках цієї сфери професійної діяльності адвокат виявляє, досліджує і враховує як правові, так і різні позаправові складові конфліктних відносин сторін, що мають значення при врегулюванні спору. Діяльність адвоката як медіатора спрямована не на застосування права, що припускає лише один справедливий варіант, а на його використання, в рамках якого можливе знаходження різних варіантів вирішення проблеми, кожен з яких буде вірним за згодою сторін на відповідні умови.

У зв'язку із невизначеністю на законодавчому рівні інтерпретації фігури медіатора та критеріїв, яким має відповідати така особа, в наукових колах дискусійним є питання щодо ролі адвоката у процесі медіації. Так, позиція більшості вчених, які займаються дослідженням проблем медіації, щодо питання про участь адвоката в примирних процедурах досить категорична: професія адвоката несумісна з виконанням ролі медіатора. Суть цієї позиції зводиться до такого: адвокат зазвичай є представником однієї зі сторін у спорі, а медіатор повинен бути незалежним від сторін. Також викликає дискусії положення про те, чи може адвокат, який надає послуги медіатора, в подальшому брати участь у справі [9; 10, с. 15]. Верховний Суд України у своїх зауваженнях та пропозиціях до попереднього проекту Закону

України «Про медіацію» (реєстр. № 2425а-1 від 3 липня 2013 р.) [11] з приводу вказаного положення підкреслив, що процедура медіації має договірну природу, ґрунтується на принципах взаємної згоди, добровільності та самовизначеності, що, у свою чергу, відповідає завданням адвокатури, закріпленим у Законі «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Тому слід погодитися, що залучення адвоката до процесу медіації відповідає законодавству України і є цілком логічним.

Практика функціонування відновного правосуддя в багатьох державах є різноманітною. Так, у відповідності до Федерального Положення про адвокатуру Німеччини, адвокати виконують не тільки функцію представництва сторін, але й виступають професійними, незалежними від сторін консультантами. Адвокат може виступати медіатором, реалізуючи свої функції з надання юридичної допомоги, однак ця діяльність несумісна з представництвом інтересів однієї із сторін, які беруть участь у процесі медіації. Положення про те, що адвокат-медіатор не може брати участі у розгляді справи як представник однієї зі сторін у випадку недосягнення згоди між сторонами у процесі медіації, повинно бути закріплено і у національному законодавстві.

Участь адвоката в процедурі посередництва як медіатора відрізняється певною специфікою від виконання ролі медіатора іншими особами (конфліктологами, психологами, соціологами та ін.), оскільки адвокат є кваліфікованим юристом, який надає правову допомогу на професійній основі, несе відповідальність за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків, в тому числі – за порушення адвокатської таємниці. На нашу думку, здійснювати медіативну функцію можуть лише спеціально підготовлені для розв'язання конфлікту адвокати-медіатори, які відповідають певним вимогам. У законодавстві потрібно визначити певні критерії для зайняття медіаторською діяльністю. Адвокат, який здійснюватиме процедуру медіації, повинен володіти вмінням усунення конфліктів і мати знання не лише у сфері права, а й у таких сферах, як психологія, соціологія, педагогіка, які є необхідними для її проведення. Відсутність певних моральних та спеціальних освітніх вимог до медіатора може заважати реалізації завдань медіації та досягненню її мети. Відповідно до ч. 7 ст. 474 КПК суд перевіряє угоду на відповідність закону, а отже, за недостатньої компетентності медіатора ефективність відновного правосуддя буде низькою, а суди, в свою чергу, муситимуть продовжувати судове провадження у загальному порядку.

На цей час в Україні, на жаль, об'єктивно бракує професійних медіаторів, які б могли надавати по-

слуги клієнту на якісному рівні. У 2011 р. при Академії адвокатури України відкрилась Школа медіації, після закінчення якої студенти отримують сертифікат, що засвідчує їх право проводити медіацію. З метою забезпечення єдиного державного обліку медіаторів та запобігання недобросовісній діяльності осіб, що не відповідають критеріям та вимогам закону, необхідно створити реєстр медіаторів – єдину державну інформаційну систему, яка містить відомості про медіаторів, на що вказується і у проектах закону «Про медіацію (посередництво) у кримінальних справах» [5; 16].

Особлива роль адвоката як незалежного та неупередженого посередника, який сприяє сторонам в пошуку взаємоприйнятних та взаємовигідних умов урегулювання спору під час медіації, полягає не тільки у наданні правової допомоги при її проведенні, але й у реалізації процедури посередництва між сторонам правового спору – правопорушником та потерпілим на рівних засадах, а не виключно у наданні професійної допомоги лише одній із сторін. Тобто під час здійснення медіативної діяльності адвокат не є ані особою, уповноваженою вирішити спір (конфлікт), ані представником або консультантом лише однієї зі сторін спору.

У розділі II Рекомендації № R (99) 19 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах, закріплено основні принципи медіації: добровільність, конфіденційність, доступність, незалежність та автономність [12]. Вважаємо, що цей перелік можна додати принципами, які стосуються безпосередньої діяльності адвоката-медіатора: неупередженості, професіоналізму (спеціалізації у проведенні медіацій), рівності сторін – учасників медіації, сприяння досягненню сторонами взаємної згоди. Процес реалізації адвокатом медіативної функції у кримінальному провадженні визначається нами як надання адвокатом-медіатором правової допомоги учасникам медіації та сприяння в пошуку взаємовигідних та взаємоприйнятних варіантів врегулювання юридичного конфлікту шляхом проведення переговорів з метою досягнення добровільного порозуміння (примирення) між сторонами та задоволення потреб, які виникли внаслідок вчинення правопорушення (відшкодування завданих матеріальних і моральних збитків).

Медіація повинна здійснюватись з дотриманням принципів: незалежності, неупередженості, нейтральності, доступності, добровільності, професіоналізму, рівності сторін, конфіденційності та автономії. Так, медіатор зобов'язаний медіювати спір, дотримуючись принципу нейтральності і без упер-

джень стосовно сторін та предмета спору. Він не може знаходитись в організаційній, функціональній та (або) іншій прямій чи опосередкованій залежності від сторін (чи однієї з них). Неупередженість відноситься до суб'єктивної сторони, тобто до персонального сприйняття адвоката-медіатора учасниками спору [13, с. 22]. З другого боку, одним із принципів проведення медіації є незалежність медіатора, яка полягає в самостійності вибору останнім засобів та методів проведення медіації, допустимість яких повинна визначатися чинним законодавством про медіацію.

Науковцями визначені певні особливості участі адвоката в урегулюванні правових спорів як медіатора, які, зокрема, виявляються у низці ознак: 1) особлива предметна сфера діяльності адвоката, пов'язана з глибоким всебічним аналізом протиріч і відносин у конфліктах різних предметних категорій; 2) особлива роль адвоката як незалежного та неупередженого посередника, який сприяє сторонам в пошуку взаємоприйнятних та взаємовигідних умов припинення спору; 3) особлива процедура (медіація), в рамках якої може здійснюватися адвокатська діяльність, і місце адвоката-медіатора в цій процедурі [14, с. 148].

Незважаючи на достатньо універсальний характер медіації як способу урегулювання конфліктів далеко не всі правові спори підлягають врегулюванню шляхом посередництва, оскільки не всі вони володіють достатньою «медіабельністю». Під «медіабельністю» пропонується визначити властивість юридичного конфлікту (правового спору), в силу якої він може бути урегульований безпосередньо сторонами конфлікту (спору) під час процедури медіації [15, с. 86]. Питання щодо «медіабельності» конфлікту (спору) має вирішуватись адвокатом-медіатором до початку проведення процедури медіації з метою економії фінансових та часових ресурсів як сторін конфлікту (спору), так і власних. У цьому випадку мається на увазі, що адвокат-медіатор має визначити ступінь ефективності проведення цієї процедури як способу урегулювання спору між сторонами у конкретній ситуації.

Надання адвокатом допомоги у врегулюванні юридичних конфліктів варто розглядати як здійснення адвокатської діяльності в більш широкій сфері, яка виходить за рамки традиційної ролі адвоката як радника з правових питань [14, с. 23]. Залишається актуальним питання прийняття спеціального Закону України «Про медіацію», яким слід визначити принципи медіації; вимоги до медіаторів, їх права, обов'язки, відповідальність; порядок медіації (її стадії); строк проведення ме-

діації та виконання угоди про примирення; підстави припинення медіації тощо [9, с. 349–350]. Проект Закону «Про медіацію» (поданий на розгляд до Верховної Ради України 27.03.2015 р.) спрямований на створення законодавчого підґрунтя для успішного розвитку медіації як правового і соціального інституту [16].

Висновки. Медіація повинна визнаватися як особливий вид адвокатської діяльності, що повинно знайти своє закріплення і на рівні чинного законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність. У наданні правової допомоги учасникам кримінального провадження при проведенні медіації значні

можливості і перспективи є саме у адвокатів-медіаторів, які є потенційним джерелом скеровування правопорушників для участі у програмах відновного правосуддя. Роль адвоката-медіатора у кримінальному провадженні може розглядатися у двох напрямках: 1) професійна діяльність адвоката як медіатора у кримінальних справах; 2) посередницька діяльність адвоката як сторони у кримінальному провадженні. При проведенні медіації адвокати повинні керуватися спеціальним законом та стандартами проведення медіації, повинні були розроблені процедура відбору, навчання та оцінювання діяльності медіаторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Перепада О. В. Примирення між особою, яка вчинила злочин, та потерпілим як засіб виконання превентивних завдань кримінального права / О. В. Перепада // Право України. – 2000. – № 10. – С. 101–104.
2. Рамкове рішення Ради Європейського Союзу від 15 березня 2001 р. «Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/03/04-Zakonodavchi_zasady/030401.pdf.
3. Боброва О. М. Відновне правосуддя. Особливості впровадження процедури медіації: європейський досвід / О. М. Боброва. – К. : Наш час, 2006. – С. 28.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page2>.
5. Проект Закону Про медіацію № 5199-VI від 06.09.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43208.
6. Біцай А. В. Моделі медіації у світі та перспективи для України / А. В. Біцай // Право і суспільство. – 2013. – № 6. – С. 85–89.
7. Riskin L. L. Understanding mediators' orientations, strategies and techniques: a grid for the perplexed / L. L. Riskin. – Harvard Negotiation Law Review, 1996. – 51 p.
8. Alexander N. The Mediation Metamodel: Understanding Practice / N. Alexander // Conflict Resolution Quarterly Vol. 26 No 1. Fall 2008. – P. 97–123.
9. Костицький М. В. Відновне правосуддя в контексті правової політики в Україні [Електронний ресурс] / М. В. Костицький // Доповідь на міжнародній конференції «Формування української моделі відновного правосуддя». – Київ, Пуща Водиця 10–11.02.2005 р. – Режим доступу: <http://admindcourt.net/>.
10. Мішина Ж. В. Медіація як альтернативна форма вирішення спорів / Ж. В. Мішина // Часопис академії адвокатури України (Юридичні науки). – 2012. – 2 – № 3. – С. 15–17.
11. Висновок на проект Закону України про медіацію Верховного Суду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/b58056fd9c7f6dc4c225745700474565/b55acee8b068ba2ac2257c70004bde89?OpenDocument>.
12. Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи державам – членам Ради, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах від 15.09.1999 р. № R(99)19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_828.
13. Понасюк А. М. Участие адвоката в урегулировании юридических споров посредством медиации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / А. М. Понасюк ; Рос. акад. адвокатуры и нотариата (ин-т). – М., 2011. – 269 с.
14. Яновська О. Особливості участі адвоката у процедурі медіації / О. Яновська, А. Біцай // Вісн. Київ. Нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Юрид. науки. – 2014. – № 1(99). – С. 21–24.
15. Калашникова С. И. Медиация в сфере гражданской юрисдикции : монография / С. И. Калашникова. – М. : Инфотропик Медиа, 2011. – 304 с.
16. Проект Закону «Про медіацію» № 502-VIII від 03.06.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558.

REFERENCES

1. Perepadia O. V Prymyrennia mizh osoboiu, yaka vchynyla zlochyn, ta poterpilym yak zasib vykonannya preventyvnykh zavdan kryminalnogo prava (Reconciliation Between the Person who Committed the Crime, Victims and Prevention as a Means of Execution of Tasks of Criminal Law), O. V. Perepadia, *Pravo Ukrainy*, 2000, No. 10, pp.101–104.
2. *Ramkove rishennia Rady Yevropeiskoho Soiuzu vid 15 bereznia 2001 «Pro mistse zhertv zlochyniv u kryminalnomu sudochynstvi»* (Framework Decision of the Council of the European Union on 15 March 2001 «On the Place of Victims of Crime in Criminal Proceedings»), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://uccg.org.ua/bulletin/Articles/03/04-Zakonodavchi_zasady/030401.pdf.
3. Bobrova O. M. *Vidnovne pravosuddia. Osoblyvosti vprovadzhennia protsedury mediatsii: yevropeyskyi dosvid* (Restorative Justice. Features Introduction of Mediation Procedures : European Experience), K., Nash chas, 2006, p. 28.
4. *Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 No. 4651-VI* (Criminal Procedural Code of Ukraine of 13.04.2012 No. 4651-VI), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/page2>.
5. *Proekt Zakonu Pro mediatsiiu No. 5199-VI vid 06.09.2012* (Draft Law on Mediation № 5199-VI of 06.09.2012), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=43208.
6. Bitsai A. V. Modeli mediatsii u sviti ta perspektyvy dlia Ukrainy (Models Mediation in the World and Prospects for Ukraine), *Pravo i suspilstvo*, No. 6, 2013, pp. 85–89.
7. Riskin L. L. Understanding mediators' orientations, strategies and techniques: a grid for the perplexed, *Harvard Negotiation Law Review*, 1996, p. 51.
8. Alexander N. The Mediation Metamodel: Understanding Practice, *Conflict Resolution Quarterly* Vol. 26 No. 1, Fall 2008, pp. 97–123.
9. Kostytskyi M. V. *Vidnovne pravosuddia v konteksti pravovoi polityky v Ukraini* (Restorative Justice in the Context of Legal Policy in Ukraine), M. V. Kostytskyi, *Dopovid na mizhnarodnii konferentsii «Formuvannia ukraïnskoi modeli vidnovnogo pravosuddia»*, Kyiv, Pushcha Vodytsia 10–11.02.2005, Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: // admincourt.net.
10. Mishyna Zh. V. *Mediatsiia yak alternatyvna forma vyrishennia sporiv* (Mediation as an Alternative Form of Dispute Resolution), *Chasopys akademii advokatury Ukrainy (Iurydychni nauky)*, 2012, 2, No. 3, pp. 15–17.
11. *Vysnovok na proekt Zakonu Ukrainy pro mediatsiiu Verkhovnoho Sudu Ukrainy* (Opinion on the Draft Law of Ukraine on Mediation Supreme Court of Ukraine), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/b58056fd9c7f6dc4c225745700474565/b55acee8b068ba2ac2257c70004bde89?OpenDocument>.
12. *Rekomendatsiia Komitetu ministriv Rady Yevropy derzhavam – chlenam Rady, yaki zatsikavleni v orhanizatsii mediatsii u kryminalnykh spravakh vid 15.09.1999*, No. R(99)19 (Recommendation of the Committee of Ministers States – Members of the Council who are Interested in Organizing Mediation in Criminal Cases From 15.09.1999 No. R (99) 19.), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_828.
13. Ponasiuk A. M. *Uchastye advokata v urehulyrovanyy yurydycheskykh sporov posredstvom medyatsyy* (Participation of a Lawyer in the Settlement of Legal Disputes Through Mediation), *Tekst, dys., kand. yur. nauk:spets.12.00.11 «Sudebnaia vlast, prokurorskyi nadzor, orhanyzatsiia pravookhranytelnoi deiatelnosti»*, A. M. Ponasiuk, *Rossiyskaia akademiya advokatury y notaryata (ynstitut)*, M., 2011. P. 269.
14. Ianovska O., A. Bitsai A. Osoblyvosti uchasti advokata u protseduri mediatsii (Features a Lawyer in a Mediation Procedure), *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Universytetu im. T. Shevchenka, Yurydychni nauky*, No. 1(99), 2014, pp. 21–24.
15. Kalashnikova S. I. *Mediatsiia v sfere grazhdanskoy yurisdiktsii* (Mediation in the civil Jurisdiction), *Tekst, monografiya*, S. I. Kalashnikova, M., Infotropik Media, 2011, p. 304.
16. *Proekt Zakonu Pro mediatsiiu No. 502-VIII vid 03.06.2015* (Draft Law on Mediation Number 502-VIII of 03.06.2015), Elektronnyi resurs, Rezhym dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54558.

Т. Б. ВИЛЬЧИК

кандидат юридических наук, доцент кафедры организации судебных и правоохранительных органов
Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

**РОЛЬ АДВОКАТА В РЕАЛИЗАЦИИ ФУНКЦИИ МЕДИАЦИИ
В УГОЛОВНОМ СУДОПРОИЗВОДСТВЕ**

Статья посвящена исследованию особенностей участия адвоката в процедуре посредничества в качестве медиатора. Выявлены и проанализированы признаки, по которым можно определить специфику деятельности адвоката-медиатора. Проанализированы преимущества и недостатки предоставления медиативной помощи адвокатом-медиатором.

Ключевые слова: адвокат, медиатор, адвокат-медиатор, адвокатская деятельность, медиация.

T. B. VILCHYK

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor of the Department of Organization of Judicial and Law-
Enforcement Bodies of Yaroslav Mudryi National Law University

**LAWYER'S ROLE IN MEDIATION FUNCTIONS IMPLEMENTATION
IN CRIMINAL PROCEEDINGS**

Problem setting. Introduction and development of the restorative justice Institute is one of the most important ways of reforming the criminal justice of Ukraine. Taking into account the problems of state justice, grounding of metes and bounds extension of non ultra petita of contentious relationship individuals and the obvious requirement to reduce the general level of conflict tension in the society, successful integration of mediation into the Ukrainian legal system is an important task of both the state and civil society institutions, primarily the institution of advocacy.

Analysis of recent researches and publications. Problems of lawyers' participation in mediation were investigated by such scientists as Y. V. Baulin, A. M. Bobrov, I. A. Voytyuk, A. A. Dudorov, V. V. Zemlyansky, V. A. lukyanovsky, V. T. Malyarenko, A. M. Panasyuk, N. Is. Semenyako, A. Is. Solovieva, N. And. Havronyuk, L. A. Khruslov, A. Yanovsky and others. However, in the scope of these authors' works only single aspects of the lawyer participation in mediation in the role of a mediator were covered, so a number of issues require further research and analysis.

Target of research is a systematic analytical research of participation peculiarities of the lawyer's mediation as a mediator, applying the method of comparative analysis to traditional legal practice and the mediator's activity.

Article's main body. Peculiarities of the lawyer participation in mediation in the role of a mediator were studied in the article. The signs by which it's possible to determine the specifics of the lawyer-mediator's activity were discovered and analyzed, the advantages and disadvantages in providing mediation assistance by a lawyer-mediator were identified and some specific changes and additions to the current legislation of Ukraine are planned in this industry.

Conclusions and prospects for the development. In Ukraine mediation should be identified as a special type of advocacy that should find its appointment at the level of the current legislation about legal profession and lawyer activities. Lawyers-mediators have significant opportunities and prospects in providing legal assistance to participants in criminal proceedings during the mediation, they are a potential source of directing offenders' participation in restorative justice programs. The role of a lawyer-mediator in criminal proceedings can be considered in two ways. Firstly, it is a professional activity of a lawyer as a mediator in criminal cases, and secondly, mediation of a lawyer as parties in criminal proceedings. During mediation, lawyers should be guided by a special law and mediation standards. The procedure of selection, training and evaluation of mediators was additionally developed.

Key words: lawyer, mediator, attorney-mediator, advocacy, mediation.